

ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1995
(ΝΟΜΟΣ 117/89, ΑΡΘΡΟ 16)

Ι. Εισαγωγή.

Η Επιτροπή η οποία απαρτίζεται από ίσο αριθμό μελών, 5 κρατικοί λειτουργοί και 5 ιδιώτες μέλη του Παγκύπριου Συνδέσμου Γονέων Καθυστερημένων Ατόμων, λειτουργεί ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με βάση τον Περί Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων Νόμο αρ. 117 του 1989.

Κύριος αντικειμενικός σκοπός της Επιτροπής είναι η διασφάλιση της εφαρμογής στην πράξη των δικαιωμάτων των ατόμων με νοητική υστέρηση όπως περιγράφονται στο Νόμο 117/89 και με βάση τις αρμοδιότητες της όπως καθορίζονται στο άρθρο 6 του Νόμου, οι κυριότερες των οποίων είναι:

- α) Η συνεχής παρακολούθηση των προβλημάτων των ατόμων με νοητική υστέρηση και ο καταρτισμός εκθέσεων και εισηγήσεων για την επίλυση τους.
- β) Η παρακολούθηση των ενεργειών και μέτρων που λαμβάνονται από τμήματα, λειτουργούς, οργανώσεις και άτομα, σχετικά με τα προβλήματα των ατόμων με νοητική υστέρηση.
- γ) Ο καταρτισμός προγραμμάτων σε συνεργασία με αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες για την υλοποίηση στην πράξη των διακηρυχθέντων δικαιωμάτων των ατόμων με νοητική υστέρηση και ο καθορισμός προτεραιοτήτων.
- δ) Η επιθεώρηση χώρων όπου διαμένουν ή εργοδοτούνται άτομα με νοητική υστέρηση και η υποβολή σχετικών εκθέσεων.
- ε) Η φροντίδα για απασχόληση, εκπαίδευση, διαμονή κ.ά..
- στ) Η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών στα άτομα με νοητική υστέρηση και τις οικογένειές τους.

- ζ) Η καθοδήγηση ενδιαφερομένων για παροχή υπηρεσιών σε άτομα με νοητική υστέρηση.
- η) Η τήρηση στατιστικών και άλλων πληροφοριών για τα άτομα με νοητική υστέρηση σχετικά με τις ειδικές τους ανάγκες και προβλήματα.
- θ) Ο καταρτισμός καταλόγου διαχειριστών και επιτρόπων περιουσιών κ.ά..

Για την εκτέλεση των δραστηριοτήτων η Επιτροπή διατηρεί γραφείο, τα έξοδα λειτουργίας του οποίου καλύπτονται με κρατική χορηγία μέσω του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Για τη λειτουργία του Γραφείου της Επιτροπής υπάρχουν συνολικά 6 θέσεις, 1 θέση Προϊστάμενου (κλ.Α11), 2 θέσεις Λειτουργών (κλ.Α8-Α10), 2 θέσεις Γραφείων (κλ.Α2-Α5) και 1 θέση Βοηθού Γραφείου (κλ.Α1).

Κατά την 31η Δεκεμβρίου 1995 η θέση του Προϊστάμενου, οι δύο θέσεις Λειτουργών και η θέση του Βοηθού Γραφείου ήταν κενές.

II. Δραστηριότητες της Επιτροπής:

Κατά τη διάρκεια του 1995 η Επιτροπή συνήλθε σε 16 κανονικές συνεδρίες. Επίσης έγιναν τέσσερις ειδικές συνεδρίες για πρόσληψη προσωπικού, δύο κοινές συνεδρίες με τη Συμβουλευτική Επιτροπή, ενώ μια συνεδρία έγινε ως Διαχειριστική Επιτροπή του Ταμείου Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων.

Το έργο που επιτελέσθηκε ήταν σημαντικό, παρά τις οργανωτικές αδυναμίες που υπάρχουν. Ιδιαίτερα η λειτουργία της Επιτροπής επηρεάστηκε από την έλλειψη Προϊσταμένου, από τις παραιτήσεις των δύο Λειτουργών της και τις χρονοβόρες διαδικασίες πρόσληψης νέου προσωπικού.

Ένα από τα βασικότερα θέματα που απασχόλησαν την Επιτροπή τον περασμένο χρόνο ήταν η υλοποίηση του θεσμού για επαγγελματική αποκατάσταση με στήριξη των ατόμων με νοητική υστέρηση.

Για το σκοπό αυτό οργανώθηκε τον περασμένο Μάρτιο στη Λευκωσία, σεμινάριο με θέμα "Επαγγελματική Αποκατάσταση με Στήριξη". Στο σεμινάριο ο εμπειρογνώμονας πάνω σε θέματα επαγγελματικής αποκατάστασης ατόμων με ειδικές ανάγκες και Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού συνδέσμου της Επαγγελματικής Αποκατάστασης με Στήριξη κος Christy

Lynch, παρουσίασε τις τελευταίες εξελίξεις διεθνώς πάνω στο θέμα και τις προοπτικές εισαγωγής του θεσμού στην Κύπρο. Σύμφωνα με τον κο Lynch στην Κύπρο υπάρχουν όλες οι προϋποθέσεις για επιτυχή εισαγωγή του θεσμού επαγγελματικής αποκατάστασης με στήριξη.

Για το ίδιο θέμα μέλη της Επιτροπής και του προσωπικού του Γραφείου της παρευρέθηκαν στην Ευρωπαϊκή Διάσκεψη των Συνδέσμων Απασχόληση με Στήριξη που έγινε στο Δουβλίνο της Ιρλανδίας τον Οκτώβριο του 1995. Από τη διάσκεψη τα μέλη της Επιτροπής απέκόμισαν σημαντικές εμπειρίες που θα βοηθήσουν στην εισαγωγή του θεσμού της επαγγελματικής αποκατάστασης με στήριξη στην Κύπρο.

Ο σχεδιασμός για υλοποίηση του ανωτέρω θεσμού προχωρά κανονικά και υπολογίζεται ότι εντός του 1996 θα οργανωθεί η υπηρεσία και τα πρώτα προγράμματα Επαγγελματικής Αποκατάστασης με Στήριξη για άτομα με νοητική υστέρηση θα τεθούν σε εφαρμογή.

Η Επιτροπή είχε επίσης συμμετοχή στον καταρτισμό του Νομοσχεδίου για την Εκπαίδευση και αγωγή των παιδιών με ειδικές ανάγκες. Ξεκινώντας από τη φιλοσοφία της Επιτροπής για ενσωμάτωση των ατόμων με νοητική υστέρηση στο κοινωνικό σύνολο, εντοπίστηκαν τα κενά και οι παραλείψεις του Νομοσχεδίου και έγιναν οι κατάλληλες εισηγήσεις και προτάσεις. Οι εισηγήσεις της Επιτροπής στοχεύουν στην ένταξη των παιδιών με νοητική υστέρηση στο κανονικό σχολείο, με εξειδικευμένα προγράμματα και προσωπική βοήθεια, προσαρμοσμένα στις ανάγκες του κάθε παιδιού.

Η Επιτροπή Προστασίας Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων, το 'Ίδρυμα Χρίστου Στέλιου Ιωάννου, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού και το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων προγραμμάτισαν για το Μάρτιο του 1996 σεμινάριο με θέμα "Μέθοδος Portage για έγκαιρη παρέμβαση". Το θέμα της έγκαιρης παρέμβασης είναι μεγάλης σπουδαιότητας και η Επιτροπή από την ίδρυση της το μελετά και ζήτησε από τις αρμόδιες υπηρεσίες να δημιουργηθούν θεσμοθετημένοι μηχανισμοί για την πρόληψη ή αποφυγή χειροτέρευσης την πνευματικής ανηριίας και των επιπτώσεων της στο άτομο και την οικογένεια.

Η Επιτροπή πιστεύει ότι ο Νόμος 117/89 θα πρέπει να τροποποιηθεί και εκσυγχρονισθεί, ούτως ώστε να εξασφαλίζονται καλύτερα τα δικαιώματα των ατόμων με νοητική υστέρηση. Για το σκοπό αυτό ορίστηκε υπεπιτροπή που εξεργάζεται το Νόμο, με στόχο την προώθηση των αναγκαίων αλλαγών. Ελπίζεται ότι η εισήγηση της Επιτροπής για τροποποίηση του Νόμου 117/89 θα είναι έτοιμη μέσα στο 1996. Επίσης μελετάται η δημιουργία κανονισμών λειτουργίας ιδρυμάτων/υπηρεσιών, ώστε να συμβαδίζουν με τα διεθνή πρότυπα και τις σύγχρονες αντιλήψεις.

Συνεχίστηκε και κατά το 1995 η παρακολούθηση των παρεχομένων υπηρεσιών. Η Επιτροπή πραγματοποίησε σειρά αξιολογήσεων ιδρυμάτων και υπηρεσιών και προέβει σε εισηγήσεις για βελτιώσεις σ' αυτό τον τομέα. Επίσης συνέχισε να καθοδηγεί και συμβουλεύει συνδέσμους και οργανώσεις που ενδιαφέρονται για τη δημιουργία σπιτιών φιλοξενίας στην κοινότητα ή που γενικά αγωνίζονται για την ενσωμάτωση των ατόμων με νοητική υστέρηση στο κοινωνικό σύνολο. Συνεχίστηκε, επίσης, η προσπάθεια για ενημέρωση-διαφώτιση-ευαισθητοποίηση. Εκδόθηκαν από την Επιτροπή μια σειρά ενημερωτικών φυλλαδίων που στοχεύουν στη διαφώτιση του ευρύτερου κοινού, πάνω σε θέματα νοητικής υστέρησης. Παρά τα θετικά βήματα που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια σ' αυτό τον τομέα και όπου η Επιτροπή έπαιξε ένα σημαντικό ρόλο, θα πρέπει να γίνουν ακόμη πολλά. Οι προκαταλήψεις που εξακολουθούν να υπάρχουν για τα άτομα με νοητική υστέρηση οδηγούν στις διακρίσεις σε βάρος τους και στην απομόνωση τους.

Η Επιτροπή στην προσπάθεια της να παρακολουθεί τις εξελίξεις που γίνονται στον τομέα της νοητικής υστέρησης διεθνώς, έχει συνάψει σχέσεις με οργανισμούς του εξωτερικού. Οι οργανισμοί αυτοί τροφοδοτούν την Επιτροπή με υλικό και την καθοδηγούν όποτε χρειαστεί. Για καλύτερη επίσης ενημέρωση, η Επιτροπή έχει γίνει συνδρομητής σε επιστημονικά περιοδικά και άλλες δημοσιεύσεις, Επίσης δημιουργήθηκε βιβλιοθήκη για θέματα νοητικής υστέρησης, ο εμπλουτισμός της οποίας συνεχίζεται.

Εκτός από τα πιο πάνω θέματα, η Επιτροπή μέσα στο 1995, συζήτησε και άλλα προβλήματα που συνοψίζονται ως ακολούθως:

- επιμόρφωση/ενημέρωση προσωπικού που εγδοτεείται σε υπηρεσίες για άτομα με νοητική υστέρηση.
- λειτουργία Επιτροπής - γραφείου Επιτροπής.
- προβολή της Επιτροπής και του έργου της.
- συμπλήρωση της διαδικασίας για κατάρτισμό των Μητρώων όπως προνοείται από το Νόμο.
- ενεργοποίηση του Ταμείου Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων.

III. Εξελίξεις κατά το 1995.

Συνεχίστηκαν και τη χρονιά που πέρασε ορισμένες μεμονωμένες προοδευτικές προσπάθειες στον τομέα της νοητικής υστέρησης. Οι προσπάθειες αυτές είχαν σαν στόχο την αποϊδρυματοποίηση των ατόμων με νοητική υστέρηση, τη λειτουργία και άλλων σπιτιών στην κοινότητα, την ευαισθητοποίηση και διαφώτιση της κοινωνίας πάνω στο θέμα, την επαγγελματική αποκατάσταση και γενικά τη διασφάλιση του δικαιώματος των ατόμων με νοητική καθυστέρηση να έχουν μια αξιοπρεπή και

φυσιολογική ζωή. Αναφέρονται, για παράδειγμα, οι προσπάθειες που γίνονται στα ιδρύματα Απόστολος Λουκάς και Άγιος Στέφανος στη Λεμεσό για αποϊδρυματοποίηση και ενσωμάτωση των ατόμων με νοητική υστέρηση στην κοινότητα. Επίσης, στη Λευκωσία το Ίδρυμα φίλων ατόμων με ειδικές ανάγκες "Ο Έλικας" προχωρεί στη δημιουργία και δεύτερου επιτίου στην κοινότητα.

Παρ'όλες τις εξελίξεις αυτές η ένταξη των ατόμων με νοητική υστέρηση στην κοινότητα δεν προχωρεί με τον αναμενόμενο ρυθμό. Ο φυσιολογικός τρόπος ζωής για την πλειοψηφία των ατόμων με νοητική υστέρηση παραμένει σχετικᾶ απομακρυσμένος. Η κοινωνία μας εξακολουθεί να έχει προκαταλήψεις για το θέμα της νοητικής υστέρησης και η φιλοσοφία που διέπει τις υπηρεσίες και ιδρύματα είναι η φιλοσοφία της φιλανθρωπίας και της προστασίας των ατόμων με νοητική υστέρηση από την κοινωνία. Ύστερούμε ακόμη, παρά τις αλλαγές, σαν κοινωνία στο να προσφέρουμε αξιοπρεπή και ανθρώπινη διαβίωση στα άτομα με αναπηρίες, ώστε να ζουν ανάμεσα μας φυσιολογικά.

Η παροχή υπηρεσιών παρουσιάζει ακόμα κενά και ελλείψεις οι κυριότερες από τις οποίες είναι:

- Η έλλειψη θεσμοθετημένων μηχανισμών έγκαιρης επισήμανσης και πρώιμης παρέμβασης.
- Η απουσία υπηρεσιών στήριξης της οικογένειας του ατόμου με νοητική υστέρηση.
- Η ανεπάρκεια συστημάτων αξιολόγησης των αναγκών των ατόμων με νοητική υστέρηση είναι εμφανής.
- Το εκπαιδευτικό σύστημα για άτομα με νοητική υστέρηση είναι ξεπερασμένο και δεν βοηθά στην ένταξη των ατόμων αυτών στο κανονικό σχολείο. Το Νομοσχέδιο που ετοιμάσθηκε δημιουργεί πολλές ελπίδες για βελτίωση της κατάστασης.
- Ο θεσμός της επαγγελματικής αποκατάστασης των ατόμων με νοητική υστέρηση όπως λειτουργεί σήμερα μέσα από τα προστατευόμενα εργαστήρια είναι αναχρονιστικός. Πολλές ελπίδες σ'αυτό τον τομέα θα υπάρξουν όταν θα τεθεί σε εφαρμογή ο θεσμός της επαγγελματικής αποκατάστασης με στήριξη που η Επιτροπή προωθεί ενεργητικά.

IV. Προοπτικές και στόχοι για το 1996.

Για το 1996 η Επιτροπή Προστασίας Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων έχει βάλει σαν στόχο να γίνει περισσότερο αποτελεσματική, για να μπορέσει να εκπληρώσει καλύτερα την αποστολή της. Με καλύτερη στελέχωση και σε συνεργασία με τη Συμβουλευτική Επιτροπή ελπίζεται ότι αυτό θα γίνει κατορθωτό.

Οι κυριώτεροι στόχοι της Επιτροπής για το 1996 είναι:

1. Η προώθηση της πολιτικής και των μέτρων που θα κατοχυρώνουν τα δικαιώματα των ατόμων με νοητική υστέρηση, όπως προνοούνται στην έκθεση που έχει υποβληθεί.

Η Επιτροπή πιστεύει ότι η πολιτεία έχει υποχρέωση και πρέπει να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα ούτως ώστε τα νοητικά καθυστερημένα άτομα να έχουν μια αξιοπρεπή διαβίωση και να εξασφαλιστούν τα βασικά τους δικαιώματα.

2. Η προώθηση της τροποποίησης του Νόμου 117/89. Ο Νόμος 117/89 που σκοπό έχει την εξασφάλιση των δικαιωμάτων των ατόμων με νοητική υστέρηση και καθορίζει τις αρμοδιότητες της Επιτροπής, πρέπει να τροποποιηθεί ούτως ώστε να συνάδει με τις σύγχρονες αντιλήψεις και τα διεθνή πρότυπα. Επίσης οι αρμοδιότητες της Επιτροπής θα πρέπει να αναβαθμιστούν, σε τέτοιο βαθμό, για να μπορέσει να επιτελέσει αποτελεσματικότερα το έργο της.

3. Η προώθηση του θεσμού της Επαγγελματικής Αποκατάστασης με Στήριξη και δημιουργία σχετικής υπηρεσίας.

Η Επαγγελματική Αποκατάσταση των ατόμων με νοητική υστέρηση είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες της επανένταξης των ατόμων αυτών στο κοινωνικό σύνολο. Για το λόγο αυτό ο θεσμός θα πρέπει να προωθηθεί πάση θυσία. Βασικά οφέλη θα είναι:

- Η ικανοποίηση που θα νιώθουν τα άτομα με νοητική υστέρηση ότι είναι χρήσιμα στην κοινωνία.
- Οικονομικό όφελος για το κράτος που θα πληρώνει λιγότερα για επιδόματα.
- Όφελος για την οικονομία του τόπου γενικότερα, διότι θα απαμβλύνει το πρόβλημα της έλλειψης εργατικών χεριών.

4. Η προώθηση για ψήφιση του Νομοσχεδίου Περί Αγωγής των παιδιών με ειδικές ανάγκες. Το Νομοσχέδιο αυτό είναι πολύ σημαντικό γιατί κατοχυρώνει το δικαίωμα των παιδιών με ειδικές ανάγκες για ισότιμη εκπαίδευση και αγωγή μέσα στα πλαίσια του κανονικού σχολείου.
5. Η ενημέρωση, διαφώτιση και ευαισθητοποίηση του κοινού πάνω σε θέματα νοητικής υστέρησης.

V. Συμβουλευτική Επιτροπή.

Η Συμβουλευτική Επιτροπή η οποία λειτουργεί σύμφωνα με το άρθρο 10, του Νόμου 117/89, απαρτίζεται από εμπειρογνώμονες διαφόρων ειδικοτήτων και έχει σαν σκοπό την παροχή βοήθειας στην Επιτροπή για καλύτερη εκπλήρωση των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων της.

Η Συμβουλευτική Επιτροπή βοήθησε την Επιτροπή σε διάφορα θέματα στον τομέα της νοητικής υστέρησης με την υποβολή σχετικών εισηγήσεων.

Η Συμβουλευτική Επιτροπή με την καινούργια της σύνθεση θα αναλάβει τη μελέτη του θέματος της ένταξης των παιδιών με νοητική υστέρηση στο κανονικό σχολείο καθώς και τη μελέτη για εκτίμηση των αναγκών των ατόμων με νοητική υστέρηση.

Μέλη της Επιτροπής Προστασίας Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων:

α. Κρατικά Μέλη:

1. κος Κ. Εφραίμ	<u>Πρόεδρος</u>
Τμήμα Εργασίας
Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων
2. κα Α. Θεοδώρου	<u>Αναπληρωτής Πρόεδρος</u>
Τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας
Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων
3. κος Γ. Χόπλαρος	Υπουργείο Παιδείας & Πολιτισμού
4. κα Κ. Ορφανίδου	Υπουργείο Οικονομικών
(από 26.7.1995)
κα Γ. Αυξεντίου	Υπουργείο Οικονομικών
(μέχρι 22.5.1995)
5. κα Α. Πούλλου	Υπουργείο Υγείας

22

β. Ιδιωτικά Μέλη - Παγκύπριος Σύνδεσμος Γονέων Καθυστερημένων Ατόμων:

6. κος Χρ. Πότσος (Πρόεδρος Παγκύπριου Συνδέσμου Γονέων Καθυστερημένων Ατόμων, από 26.11.1995)
7. κος Μ. Λοΐζου (Πρόεδρος Παγκύπριου Συνδέσμου Γονέων Καθυστερημένων Ατόμων, μέχρι 25.11.1995)
8. κα Α. Αρτεμίδου
9. κος Σ. Ξιούρος
10. κα Σ. Μάμα

Μέλη Συμβουλευτικής Επιτροπής:

1. κος Ιάκωβος Ιακωβίδης , Κοινωνικός Λειτουργός
2. κα Μαρία Κακούρη - Παπαγεωργίου, Κλινικός Ψυχολόγος
3. κος Ανδρέας Τιμόθη, Νευρολόγος
4. κος Νεόφυτος Παπανεοφύτου; Ειδικός Παιδοψυχίατρος
5. κα Μαρίλια Παντζιαρή - Ελισσαίου, Εκπαιδευτικός Ψυχολόγος
6. κα 'Αλκηστη Χαραλάμπους, Εκπαιδευτικός
7. κα Τερέζα Κομήτη, Φυσιοθεραπεύτρια
8. κα Λία Χ"Γεωργίου, Λογοθεραπεύτρια
9. κα Ανθή Αγρότου, Μουσικοθεραπεύτρια
10. κα Δέσποινα Καίμη, Εργοθεραπεύτρια
11. κος Ανδρέας Δημητρίου, Ψυχίατρος

NK/ΦΚ

NO960409.A01